

Handledning för
cirkelledare i
**SÄKERHETS-
ARBETE**

Denna handledning har sammanställts i ett samarbete mellan Myndigheten för stöd till trossamfund och Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer. Handledningen är en del av myndighetens regeringsuppdrag med syfte att öka kunskapen om säkerhet för moskéer och muslimska församlingar. Syftet med materialet är däremot att det ska kunna användas av alla föreningar och församlingar som vill arbeta med säkerhet och trygghet.

Metodutveckling har genomförts av Hannah Kroksson, Mona Nechma, Naima Grossman och Rebecka Stenkvist.
Projektledare för regeringsuppdraget är Jana Jakob.

Redaktör: Mona Nechma, Naima Grossman

Språkgranskning: Stina Ramström

Formgivning & illustration: Madelen Lindgren, MadeByLen

Utgivningsår: 2022

ISBN 978-91-986943-5-2 (tryck)

ISBN 978-91-986943-6-9 (PDF)

Välkommen till en studiecirkel om säkrare församlingar!

Introduktion – till dig som är cirkelledare

I en församling sker det många olika saker – avsiktligt och oavsiktligt. Både helt fantastiska saker och ibland fasansfulla olyckor. Detta material syftar till att förbereda er och skapa medvetenhet kring era risker. Delvis för att kunna undvika och förebygga olyckor, men också för att ni ska veta hur ni ska göra när något hemskt sker. Församlingslivet ser olika ut beroende på sammanhang och vilken roll du har. Det här materialet riktar sig till dig som är ansvarig för att leda en process i en lokal församling med målet att ni ska bli en mer riskmedveten och säker församling.

Processen är uppbyggd som en studiecirkel med fyra träffar. Varje del är tänkt att pågå i två timmar. Till alla träffar finns det stödmaterial som ni ska arbeta med som grupp. Efter några av träffarna finns det en reflektionsövning som kräver att deltagarna är aktiva mellan träffarna.

Det finns möjlighet för er att fortsätta det folkbildande arbetet i cirkelform även efter att ni avslutat denna studiecirkel. Håll en regelbunden kontakt med ert studieförbund för att få mer stöd och alternativ.

Vi har byggt denna cirkel på kunskapen som finns i materialet *Så här kan ni arbeta med er säkerhet*, en skrift från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polisen och Myndigheten för stöd till trossamfund (SST). Materialet är en del av underlaget som gruppen kommer ta till sig och bilda sig kring. Varje deltagare bör ha ett eget exemplar av *Så här kan ni arbeta med er säkerhet*. Den kan beställas på MSBs hemsida www.msb.se/sv/publikationer/.

SÅ HÄR FUNKAR STUDIECIRKELN

- Fyra träffar
- Varje träff är 2 timmar och 15 minuter, inklusive 15 minuters paus
- Minst fem deltagare och en cirkelledare
- Studiecirkeln är bäst att genomföra med deltagare som kommer från samma församling men det går även bra att vara personer från olika församlingar
- Till varje träff finns läsanvisningar till MSB:s material *Så här kan ni arbeta med säkerhet*
- Instruktioner till övningar finns med tidsangivelser
- Om församlingen har möjlighet så kan ni välja att dela ut en tom anteckningsbok till varje deltagare.

INNEHÅLL

Välkommen till studiecirkel om säkrare församlingar	3
Träff 1 Introduktion till säkerhetsarbete	7
<i>Inför träff 1</i>	7
<i>Introduktion och inledning</i>	8
<i>Gemensam incheckning</i>	8
<i>Reflektionsövning i bikupor</i>	8
<i>Mina kunskaper i säkerhetsfrågor</i>	9
<i>Rundvandring</i>	10
<i>Uppsamling och avslut av dagens träff</i>	10
<i>Uppdrag loggbok</i>	10
Träff 2 Rutiner, arbetssätt och ansvar	13
<i>Incheckning med reflektion från tidigare träff</i>	13
<i>Loggboksgenomgång</i>	15
<i>Övning: reflektion kring gruppens nuläge</i>	15
<i>Övning: Relationer och samarbeten</i>	16
<i>Uppsamling och avslut av dagens träff</i>	16
Träff 3 Riskbedömning	19
<i>Inledning: Incheckning med reflektion från tidigare träff</i>	19
<i>Insamling av risker i vår miljö (Riskidentifiering)</i>	21
<i>Värdering av risker i vår miljö</i>	21
<i>Övning: Ta vidare arbetet med riskbedömning</i>	22
<i>Uppsamling och avslut av dagens träff</i>	23

Träff 4	Vägen framåt	27
	<i>Inledning: Incheckning med reflektion från tidigare träff</i>	27
	<i>Case</i>	28
	<i>Prioritera risker</i>	28
	<i>Så här går vi vidare (reflektionsövning)</i>	28
	<i>Avslutningsrunda</i>	30
	<i>Utvärderingsfrågor</i>	30
	Stenciler	34
	Stencil 1: Mina kunskaper i säkerhetsarbete	35
	Stencil 2: Kategorisera risker	36
	Stencil 3: Exempel – Scenario	37
	Stencil 4: Så här går vi vidare	38
	Stencil 5: Utvärdering av studiecirkel	39

TRÄFF 1

Introduktion till säkerhetsarbete

Total tid: 2 tim och 15 min

Under den första träffen i studiecirkeln kommer ni att bygga ett tryggt socialt rum för er grupp. Övningarna utgår från perspektivet att varje deltagare bär på erfarenheter och kunskaper som kommer föra gruppen framåt.

Att tala om säkerhetsrisker så som hot eller hat, erfarenhet från olyckor eller oro som man känner i sin verksamhet kan vara svårare för vissa än för andra. Det är samtal som väcker känslor. Ibland i form av minnen men också över farhågor och rädslor. Det är ditt ansvar som ledare att rummet känns tryggt och att alla upplever att de vet vad som förväntas av dem. Det gör det enklare för gruppen att bidra till ett gemensamt ansvar för varandra och utvecklingen.

På den första träffen vill vi forma en kultur av kamratstöd. Det är ni som är gruppen och tillsammans ska ni undersöka vad er församling behöver för att bli mer säker och trygg. Att sätta ord på sina erfarenheter och känslor gör dem delbara med andra. Detta arbete kommer bli mycket enklare och roligare om ni kan lita på varandra och bär på känslan att det är enkelt att be om råd eller stöd av varandra.

I stort sett handlar kamratstöd om att skapa en kultur för att löpande prata med varandra inom trossamfundet. Här finns ett ledarskapsansvar för att stärka kulturen som man vill skapa – till exempel genom att regelbundet prata med varandra om frågor som ”finns det något som hänt som påverkar ditt mående som du önskar att vi vet om?” Exempel på kamratstöd: att vid avstämningar, efter ett event, inför bönen eller annan aktivitet, samlas i gruppen och avsätta tid för att prata med varandra. Hur mår var och en? Finns något som påverkar måendet som du vill att de andra i gruppen ska känna till? I den här cirkeln har vi därför avsatt tid i början och i slutet av varje träff för att skapa tid för reflektion.

INFÖR TRÄFF 1

Inför den första träffen ska deltagarna i förväg **ha läst sidorna 21–53** i materialet *Så här kan ni arbeta med er säkerhet*.

Om församlingen har möjlighet så kan ni välja att dela ut en tom anteckningsbok till varje deltagare. Boken blir personens personliga loggbok och ett verktyg för minnesanteckningar och reflektioner. Saknar ni möjlighet att dela ut material så ger du som ledare i stället kursdeltagarna i uppdrag att själva ordna så att de kan anteckna. Anteckningarna kan göras digitalt på mobiltelefon eller dator likväl som på papper. Det är bra om det är så enkelt format som möjligt så deltagarna kan ta det med sig till sina aktiviteter i församlingen.

Introduktion och inledning

Tid: 5 min

Inled träffen med att hälsa alla deltagare välkomna och berätta om studiecirkelns upplägg. Berätta kort om din roll och din erfarenhet i relation till cirkeln. Du kan också berätta om du haft en roll inom säkerhetsarbetet tidigare eller något annat relevant för den här studiecirkeln.

Gör så här:

1. Hälsa alla välkomna
2. Beskriv din roll som cirkelledare
3. Berätta om upplägget för studiecirkeln.

Gemensam incheckning

Tid: 15 min

När du har presenterat dig går ni vidare till en **gemensam incheckningsrunda**. En incheckningsrunda är ett sätt att ge alla deltagare tillfälle att komma till tals i början av en träff och det är ett bra sätt att sänka trösklarna för alla deltagare att våga ta plats i rummet. Metoden går ut på att alla deltagare svarar på en eller flera frågor genom att en person får ordet och sedan skickar vidare det till en annan.

Beroende på hur väl ni som grupp känner varandra och hur ni relaterar till varandra är det viktigt att ni presenterar er. Detta kommer vara olika i olika församlingar eftersom ni har olika förutsättningar. Under den första träffen är det extra viktigt att få presentera sig med namn och varför man går den här studiecirkeln, det gör det enklare för er att förhålla er till varandra i arbetet framåt.

Gör så här:

1. Förklara att varje deltagare ska berätta om:
 - a. Sitt namn
 - b. Vilken roll de har i församlingen?
 - c. Varför är de här idag?
2. Låt ordet gå runt till alla deltagare som får svara okommenterat. Glöm inte att själv svara på frågorna också!
3. När alla pratat klart tackar du för svaren och går vidare till nästa del som är en reflektionsövning.

Reflektionsövning i bikupor

Tid: 30 min

Nu är det dags att börja reflektera kring era egna erfarenheter av säkerhetsarbete och hot mot er församling.

Gör så här:

1. Be deltagarna vända sig till personen bredvid och diskutera följande frågor i par:
 - a. Vilka erfarenheter har du av säkerhetsarbete och/eller hot mot församlingen?
 - b. Vilka utmaningar i säkerhetsarbetet ser du finns idag?

Låt diskussionerna pågå i cirka 15 minuter.

2. Uppmana sedan paren att dela med sig av sina tankar i helgrupp. Fördela ordet så att alla får möjlighet att komma till tals.
3. Avsluta helgruppsdiskussionen efter ytterligare 15 minuter.

DAGS FÖR PAUS!

Ta nu en paus på 15 minuter.

Mina kunskaper i säkerhetsfrågor

Tid: 30 min

Detta behöver du: stencil 1 till alla deltagare

Till den här delen av studiecirkeln ska ni tillsammans reflektera över era kunskaper i säkerhetsarbete. I tabellen nedan ska deltagarna på egen hand uppskatta sina kunskaper genom att kryssa i alternativen och sedan jämföra två och två. Säkerhetsområdena som listas är tagna direkt ur MSB:s handbok *Så här kan ni arbeta med säkerhet*.

Gör så här:

1. Kopiera upp och dela ut stencil 1 till alla deltagare. Stencilen finns i sista kapitlet i den här handledningen.
2. Låt dem på egen hand i 5 minuter uppskatta sina kunskaper genom att kryssa i alternativen som passar dem bäst.
3. Dela sedan in dem i grupper där de två och två får jämföra sina uppskattningar i 10 min.
4. Reflektera sedan i helgrupp i 15 minuter kring dessa frågor:
 - a. Finns det något er grupp är svagare eller starkare i?
 - b. Vad vill vi utvecklas i?

	Det här är nytt för mig	Det här kan jag redan	Det här behöver vi lära oss mer om
Brand			
Misstänkt beteende & fordon			
Väpnad attack			
Fordons-attack			
Spräng-attentat			
Hot			
Misstänkt försändelse			

Rundvandring

Tid: 30 min

Nu ska ni röra er i era lokaler och reflektera kring säkerhet där ni brukar ha er verksamhet. Tillsammans ska ni reflektera kring hur rummen brukar användas, vilka som brukar vara där och vilken tid på dygnet ni befinner er i lokalerna.

OBS! Om ni har väldigt stora lokaler och inte hinner gå runt i alla eller om ni är en grupp från olika församlingar kan du som cirkelledare i stället ge detta i uppdrag. Be då deltagarna att själva gå runt i lokalerna och reflektera över frågorna ovan och anteckna sina tankar.

Gör så här:

1. Gå en rundvandring i era lokaler, ta er till de delar av lokalerna som deltagarna brukar befinna sig i. Om det är någon av deltagarna som ofta brukar använda ett specifikt rum, låt den personen guida er i det rummet. Var noga med att påpeka att det inte är en säkerhetscheck.
2. När ni är i de olika rummen, fundera över dessa frågor tillsammans:
 - Har du någonsin tänkt på säkerheten när du är i det här rummet? Har du någonsin känt dig osäker i lokalen, i så fall vilket rum och varför?
 - Har du gjort några ansträngningar för att öka säkerheten?

Uppsamling och avslut av dagens träff

Tid: 10 min

Detta behöver du: anteckningsböcker till alla

Det är dags att avsluta träffen och det är viktigt att ni markerar ett tydligt avslut. Inför nästa träff ska alla deltagare få uppdrag att utföra. Detta är ett sätt att gemensamt förbereda gruppens kommande arbete och ett sätt för deltagarna att få ökad förståelse om sin egen roll.

Gör så här:

1. Introducera loggboken och loggboksövningen.
2. Berätta vilka sidor som deltagarna ska läsa inför nästa träff i materialet "Så här kan ni arbeta med säkerhet".
3. Avsluta med en runda där du låter varje deltagare svara med ett eller två ord på frågan:
Vilken fråga bär jag med mig härifrån?

UPPDRAG LOGGBOK

Under tiden fram till nästa träff ska alla deltagare läsa sidorna 21–49 i materialet *Så här kan ni arbeta med säkerhet*, samt reflektera och notera i sin loggbok vad man gör i sin verksamhet och hur det relaterar till säkerhet eller risker. Be deltagarna att utifrån nedan frågor anteckna sina reflektioner.

Några hjälpfrågor att ta med sig:

- Hur tar jag mig in till lokalen där jag har verksamhet, finns det fler sätt att ta sig in?
- Vad händer i slutet av en aktivitet? Hur avrundar jag, vad händer när aktiviteten är slut?
- Dörrar, går de att stänga och låsa? (förhindra intrång)
- Finns det fönster, kan de täckas för? Är det lås på dem?
- Vilka utrymningsvägar finns det?
- Finns det brandlarm och brandsläckare? När kontrolleras de?
- Finns det ansvariga på plats vid alla aktiviteter?
- Vad är ordning i och runt platsen? Hur vet jag om något avviker från det normala?

Egna anteckningar

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

TRÄFF 2

Rutiner, arbetssätt och ansvar

Total tid: 2 tim och 15 min

Incheckning med reflektion från tidigare träff

Tid: 10 min

Inled träffen med att hälsa alla välkomna. Påminn gruppen om exempel från era tankar under första träffen, om vilka ni är och vad ni gör för att stärka säkerhetsmedvetenheten i församlingen, genom ert engagemang i denna cirkel. Dela gärna med dig av en kort inledning och fördela därefter ordet genom att gå en runda mellan deltagarna i rummet. Låt varje person göra en egen reflektion ostörd från kommentarer från andra deltagare. Om gruppen inte känner varandra sedan tidigare, och endast träffats en till två gånger, kan det vara bra att även påminna om namn och roll under incheckningsrundan.

För att kunna genomföra denna övning på bästa sätt behöver gruppen sitta så att ni kan fokusera på varandra. På så sätt underlättas det aktiva lyssnandet. Ett enkelt förslag är att ni sitter i en ring eller runt ett bord.

Gör så här:

1. Hälsa alla välkomna. Om det finns någon ny deltagare i gruppen kan ni göra en runda där alla säger sitt namn och sin roll i församlingen.
2. Låt sedan ordet gå runt till alla deltagare som får svara okommenterat på frågan:
 - Vad är viktigt för mig från förra träffen?

Tänk på: som cirkelledare har du ansvar för att alla deltagare är trygga med vad som förväntas av dem. Detta kan du tydliggöra dels genom att själv dela med dig av en kortare reflektion, på två till tre meningar. Och dels genom att säga högt att uppgiften just är en kortare reflektion för att ni ska få en introduktion till dagens tema. Om någon svävar i väg kan du på så sätt enkelt styra tillbaka personen genom att påminna om instruktionen.

3. När alla har delat med sig av sin reflektion så kan du lämna ordet fritt för kortare kommentarer. Detta gör du för att känna in vart gruppen är och vad de tycker är viktigt. Det kommer att prägla dagens träff och är viktig information för dig som ledare så att du inte tappar gruppens intresse.

Loggboksgenomgång

Tid: 40 min

Denna övning syftar till att ni ska få en gemensam bild av ert nuläge. Vad bidrar ni med idag?

Gör så här:

1. Dela upp gruppen i smågrupper med tre personer i varje grupp.
2. Be dem att i grupperna berätta vad de skrev ner i sina loggböcker i 20 minuter.
3. Reflektera sedan i helgrupp och låt ordet få gå en runda i gruppen och låt varje deltagare svara med tre exempel de identifierar:
 - a. En svaghet som du identifierat idag utifrån era diskussioner om nuläget.
 - b. Två styrkor som du har identifierat idag utifrån era diskussioner om nuläget.

En svaghet skulle till exempel kunna vara om ni saknar någon rutin eller instruktion. I någon församling kanske det saknas en ansvarig person för att kontrollera brandvarnare, i en annan kanske det saknas kunskap om hur man larmar vid olycka eller upptäckt av brott.

En styrka skulle kunna vara att någon dammsuger eller sopar av rummet och som rutin plockar ihop kvarglömda kläder efter en gruppaktivitet. En annan skulle kunna vara att ni har en nyckelansvarig som vet vilka personer som har tillträde till lokalen.

Under nästa del kommer ni att jobba vidare med att identifiera risker ni möter i era olika roller och uppdrag som utmanar er säkerhet.

DAGS FÖR PAUS!

Ta nu en paus på 15 minuter.

Reflektion kring gruppens nuläge

Tid: 30 min

I den här övningen ska gruppen fortsätta reflektera över ert nuläge.

Gör så här:

1. Utse en person i gruppen som tar anteckningar.
2. I helgrupp reflektera över dessa frågor i 20 minuter:
 - a. Vilka utmaningar för att åtgärda riskerna finns? (t.ex. pengar, plats, etc.)
 - b. Vad fungerar redan bra? Vad kan bli bättre?
 - c. Vilka faktiska rutiner förhåller ni er till?
 - d. Vilka rutiner har ni märkt att ni utför även om de inte finns dokumenterade?
3. Avsluta med att tillsammans muntligt sammanfatta det ni kommit fram till.

Relationer och samarbeten

Tid: 30 min

I den här övningen ska ni fundera på vilka kontakter och samarbeten som finns tillgängliga för församlingen. Fundera utifrån de tre nivåerna, (1) *geografisk närhet*, (2) *kompetens* och (3) *krisstöd*.

Gör så här:

Låt deltagarna i smågrupper diskutera nedan frågor under 10 minuter. En person per grupp får ansvar att skriva ner gruppens svar.

- Vilka kontakter och/eller samarbetspartners har ni i församlingens **geografiska närhet**? (t.ex. hyresvärd, grannar, närliggande företag/organisationer/restauranger/etc.)
- Vilka kontakter och/eller samarbetspartners kan ni **kontakta för stöd och kompetens** gällande säkerhetsfrågor? (t.ex. andra församlingar med väl utvecklad säkerhet, myndigheter, företag med säkerhetskompetens, etc.)
- Vilka kontakter och/eller samarbetspartners finns som ni kan **kontakta vid kris eller hot**? (t.ex. polis, brandkår, vaktbolag, etc.)

När smågrupperna diskuterat och antecknat sina svar återgår ni till helgrupp. Låt varje grupp presentera sina svar. Du som cirkelledare ansvarar för att sammanställa dessa i ett dokument. Ägna max 15 minuter åt helgruppsdiskussionen.

Uppsamling och avslut av dagens träff

Tid: 10 min

Det är dags att avsluta träffen och det är viktigt att ni markerar ett tydligt avslut. Inför nästa träff är det bra om alla deltagare färskar upp minnet genom att återigen **bläddra igenom sidorna 13–53** i materialet *Så här kan ni arbeta med er säkerhet*.

Gör så här:

1. Berätta vilka sidor som deltagarna ska läsa inför nästa träff i materialet "Så här kan ni arbeta med säkerhet". Om deltagarna får funderingar eller reflektioner mellan denna träff och nästa kan de skriva ner det i sina loggböcker.
2. Avsluta med en runda där du låter varje deltagare svara med ett eller två ord på frågan: *Vad tar jag med mig från dagens träff?*

Egna anteckningar

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

TRÄFF 3

Riskbedömning

Total tid: 2 tim och 15 min

Incheckning med reflektion från tidigare träff

Tid: 15 min

Inled träffen med att hälsa alla välkomna. Påminn gruppen om exempel från era tankar under förra träffen, om vilka ni är och vad ni gör för att stärka säkerhetsmedvetenheten i församlingen genom ert engagemang i denna cirkel. Dela gärna med dig av en kort inledning och fördela därefter ordet genom att gå en runda mellan deltagarna i rummet. Låt varje person göra en egen reflektion ostörd från kommentarer från andra deltagare. Om gruppen inte känner varandra sedan tidigare, och endast träffats en till två gånger, kan det vara bra att även påminna om namn och roll under incheckningsrundan. Det underlättar för de personer som inte har så lätt att medge att de glömmet andras namn och gör det enklare att relatera till varandra.

Incheckningsfråga: Vad har du burit med dig från förra träffen?

Låt varje deltagare säga någon mening innan du lämnar ordet fritt. Som ledare har du ansvar för att alla deltagare är trygga med vad som förväntas av dem. Detta kan du tydliggöra dels genom att själv dela med dig av en kortare reflektion, på två till tre meningar. Och dels genom att säga högt att uppgiften är en just kortare reflektion för att ni ska få en introduktion till dagens tema. Om någon svävar i väg kan du på så sätt enkelt styra tillbaka personen genom att påminna om instruktionen. Låt gruppen leda processen utan att du lämnar över hela ansvaret för att ni ska klara av uppgiften.

När alla har delat med sig av sin reflektion går du vidare med att presentera träffens första övning.

Brand
i gammal
elektronik

VÄPNAD
ATTACK

giftigt
ämne i
post

helt
vitt

vitt
vitt

vitt
vitt
vitt

vitt
vitt

vitt
vitt
vitt

Identifiering av risker i vår miljö

Tid: 10 min

Detta behöver du: post-it-lappar och pennor

För att kunna arbeta förebyggande och minimera risker behöver det finnas en gemensam bild av vilka risker som finns. Ni ska nu göra en snabb insamling av risker som gruppen känner till och har tänkt på. Det är viktigt att samla in och tänka igenom olika former av risker, både olyckshändelser och antagonistiska hot (dvs. hot riktade mot församlingen från en person eller grupp).

Gör så här:

1. Be alla deltagare att på egen hand skriva ner risker som de ser finns i församlingens miljö och verksamhet på post-it-lappar. Det kan vara en risk ni redan pratat om på tidigare träffar. Man behöver inte komma på helt nya risker.
2. Du som cirkelledare får gärna ge några exempel på risker, och be deltagarna att vara specifika.
Exempel: I stället för att skriva "Brand" på din post it, skriv ner olika former av brand som kan uppstå så som "brand i köket på grund av gammal elektronik" eller "anlagd brand i papperskorgen vid entrén".
3. Deltagarna skriver minst en risk per person som gäller en olycka och en risk som gäller antagonistiskt våld (dvs. våld från person eller grupp).
4. När fem minuter gått ber du deltagarna att lägga ner sina pennor och behålla post-it-lapparna de skrivit.
5. Gå sedan vidare till nästa övning.

Skriv bara ner en risk per post it. Alla får skriva så många post-its de hinner på fem minuter.

Värdering av risker i vår miljö

Tid: 30 min

Detta behöver du: 8 stycken A4-papper, de ifyllda post-it-lapparna från förra övningen och en öppen yta att röra sig på.

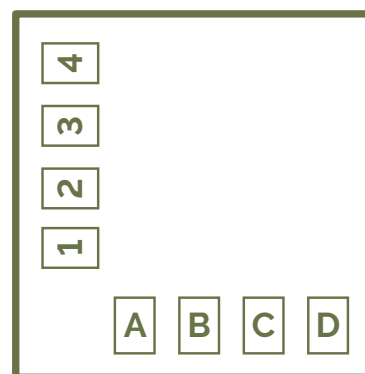
Nu har ni identifierat ett antal risker som ni ser i er miljö och det är dags att börja bedöma de olika riskerna var och en för sig.

Syftet är att skapa en bild av hur stor sannolikheten är att en risk inträffar och hur omfattande konsekvenserna skulle bli om den inträffar. Genom att gå igenom detta kan ni göra en bedömning av hur viktigt det är att arbeta för att minska risken för att händelsen inträffar.

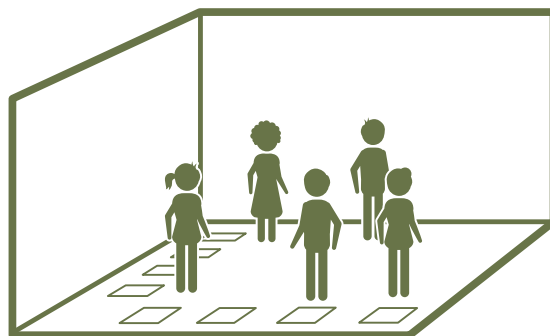
Beroende på ens roll och arbete i församlingen kan ni bedöma riskerna olika och det är därför viktigt att ha en gemensam diskussion.

På A4-papperna skriver ni 1, 2, 3, 4 och A, B, C, D (se bild).

4. Mycket sannolikt
3. Sannolikt
2. Osannolikt
1. Mycket osannolikt

A. Liten fara
B. Be-gränsad fara
C. Farligt
D. Kritiskt

Gör så här:

1. Du som processledare håller i alla ifyllda post-it-lappar och läser upp en lapp i taget.
2. Be alla deltagare fundera över hur de bedömer sannolikheten att det beskrivna ska inträffa.
3. Alla deltagare placerar sig därefter på en siffra mellan 1 till 4 utifrån hur sannolik de tror att risken är. Sedan placerar de sig i enlighet mellan A till D utifrån hur allvarliga konsekvenserna skulle bli om denna risk inträffade.
4. Be deltagarna berätta hur de tänker. Varför har de placerat sig där de står? Låt någon från varje siffra berätta om hur de resonerat.
5. Nu har deltagarna placerat sig i enlighet med en riskmatris.
6. Spara riskerna på post-its, ni kommer behöva dem till nästa övning.

DAGS FÖR PAUS!

Ta nu en paus på 15 minuter.

Ta vidare arbetet med riskbedömning

Tid: 55 min

Detta behöver du: 7 utskrivna kopior av stencil 2, pennor, post-it-lappar från förra övningen

Riskbedömning är en central del för att kunna identifiera vilka risker som är viktigast att jobba vidare med för att eliminera, minska och hantera olika risker. Den här övningen är till för att dokumentera ert arbete från övningen före pausen.

I värderingen av risker fokuserade ni på att synliggöra vilka olika risker som finns i er verksamhet och hur ni kan resonera kring och bedöma sannolikheten för att de inträffar och hur allvarliga konsekvenserna skulle bli om det sker. I övningen om värdering av risker fick ni möjlighet att diskutera hur långt ert arbete kommit inom olika typer av riskområden på en övergripande nivå. Målet med den här övningen är att ni tydligt ska kunna dokumentera de risker ni tagit fram i den förra övningen och bedöma hur allvarliga de är. På så sätt får ni vägledning i att hitta vilket eller vilka områden ni bör fokusera på att arbeta vidare med.

Gör så här:

1. Fördela post-it-lapparna från förra övningen mellan deltagarna så att varje deltagare får varsin bunt lappar.
2. Låt var och en av deltagarna titta igenom sina post-it-lappar och kategorisera dem utifrån dessa kategorier:
 - a. Brand
 - b. Misstänkt beteende och fordon
 - c. Väpnad attack
 - d. Fordonsattack
 - e. Sprängattentat
 - f. Hot
 - g. Misstänkt försändelse
3. Dela sedan upp deltagarna i två grupper och be dem att ta med sig sina kategoriserade lappar till sina grupper.
4. Dela ut en stencil för varje kategori till de båda grupperna (totalt sju stenciler per grupp).
5. Be deltagarna att börja med en kategori i taget. Utifrån tabellen fyller deltagarna i innehåll från varje post-it-lapp i den ruta som motsvarar riskens sannolikhet och konsekvens. Om flera risker har samma mått av sannolikhet och konsekvens, skriv dessa som punkter i en och samma ruta.
6. När alla stenciler är ifyllda återgår ni till helgrupp.
7. I helgrupp: ha en gemensam reflektion kring vilka nya tankar som dykt upp under övningen. Ni behöver inte gå igenom allas stenciler. Samla ihop de tabeller grupperna fyllt i och spara dem.

Kategori: BRAND	Liten fara	Begränsad fara	Farligt	Kritiskt
Mycket sannolikt				
Sannolikt			Vattenkokaren börjar brinna på natten	
Osannolikt		Någon leker med ett ljus och en gardin fattar eld		
Mycket osannolikt				

Uppsamling och avslut av dagens träff

Tid: 10 min

Det är dags att avsluta träffen och det är viktigt att ni markerar ett tydligt avslut. Inför nästa träff ska alla deltagare **läsa sidorna 9–17 och 53** i materialet *Så här kan ni arbeta med er säkerhet*. Uppmana alla deltagare att även fundera över om de har andra personer i sin omgivning som har ytterligare perspektiv som ni behöver för att stärka församlingens säkerhet. Deltagarna får också gärna fortsätta att reflektera och notera i sin loggbok vad de gör i sin verksamhet och hur det relaterar till säkerhet eller risker. Under nästa träff kommer

ni att jobba vidare med att bedöma de risker ni identifierat snarare än ta fram nya, men det är ändå värdefullt att fortsätta få syn på saker som kan göra er verksamhet säkrare.

Avslut

Efter att du introducerat vilka delar gruppen ska läsa tills nästa gång så avrundar du träffen med att gå en runda i gruppen och låter varje deltagare svara:

- *Hur märker ni att ni har olika roller när ni diskuterar och värderar vilka risker som finns?*
- *Finns det personer med andra roller i er församling som ni borde lyssna in för att få en heltäckande bild av vilka risker som finns?*

Egna anteckningar

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

HOT

BRAND

TRÄFF 4

Vägen framåt

Total tid: 2 tim och 15 min

Incheckning med reflektion från tidigare träff

Tid: 15 min

Inled träffen med att hälsa alla välkomna. Påminn gruppen om exempel från era tankar under förra träffen, om vilka ni är och vad ni gör för att stärka säkerhetsmedvetenheten i församlingen genom ert engagemang i denna cirkel. Dela gärna med dig av en kort inledning och fördela därefter ordet genom att gå en runda mellan deltagarna i rummet. Låt varje person göra en egen reflektion ostörd från kommentarer från andra deltagare.

Incheckningsfråga: Vad har du funderat på sedan förra träffen kopplat till församlingens säkerhetsarbete?

Låt varje deltagare säga någon mening innan du lämnar ordet fritt. Som ledare har du ansvar för att alla deltagare är trygga med vad som förväntas av dem. Detta kan du tydliggöra dels genom att själv dela med dig av en kortare reflektion, på två-tre meningar. Och dels genom att säga högt att uppgiften just är en kortare reflektion för att ni ska få en introduktion till dagens tema. Om någon svävar i väg kan du på så sätt enkelt styra tillbaka personen genom att påminna om instruktionen. Låt gruppen leda processen utan att du lämnar över hela ansvaret för att ni ska klara av uppgiften. Glöm inte att själv svara på frågan.

När alla har delat med sig av sin reflektion går du vidare med att presentera träffens första övning.

Case

Tid: 60 min

Detta behöver du: Stencil 3 nära till hands (utskrivnen eller digital).

I den här övningen får ni möjlighet att sätta er in i hur en hotfull eller riskfylld situation kan se ut i er församling. Med hjälp av case-övningen kan ni gemensamt resonera kring hur ni i den specifika situationen hanterar incidenten och hur risken skulle kunna förebyggas.

Gör så här:

1. Låt deltagarna fundera för sig själva i 3 minuter på en riskfylld situation som tidigare uppstått i deras församling eller en riskfylld situation som de tror skulle kunna uppstå. Be deltagarna hämta inspiration från de risker som identifierades under förra träffen. Scenarierna ska vara så konkreta som möjligt. Kommer gruppen inte på något eget scenario, låt dem diskutera scenariot i stencil 3.
2. Dela in deltagarna i grupper om tre och be dem berätta för varandra om de olika scenarierna som de funderat ut.
3. Varje grupp väljer ett scenario att diskutera vidare.
4. Utifrån scenariot gruppen valt diskuterar de följande steg. Uppmana deltagarna att tänka på sina lärdomar från MSB:s handbok och tidigare träffar när de svarar på frågorna.
 - a. Vilka omedelbara åtgärder behöver vidtas för att försäkra sig om tryggheten för de personer som är närvarande?
 - b. Vilka förebyggande insatser hade kunnat förhindra eller förmildra incidenten?
 - c. Vilka insatser behöver göras efter att incidenten inträffat?
5. Återsamlas efter 30 minuter och låt varje smågrupp kort återge sin diskussion i helgrupp.

Så här går vi vidare

Tid: 30 min

Detta behöver du: Stencil 4 utskrivnen i en eller flera kopior (antal valfritt) och pennor.

Den aktuella övningen är till för att gruppen ska börja tänka på säkerhetsarbetet framåt.

Denna övning görs i helgrupp. Om ni är flera personer från olika församlingar kan ni dela upp er så att ni sitter i en grupp per församling.

Gör så här:

1. Besluta om max 3 kategorier att prioritera i ert kommande säkerhetsarbete. Kategorierna är:
 - Brand
 - Misstänkt beteende och fordon
 - Väpnad attack
 - Fordonsattack
 - Sprängattentat
 - Hot
 - Misstänkt försändelse
2. Fyll i stencil 4 utifrån de prioriterade områdena som ni beslutat om.
3. Fyll i varje kolumn utifrån de frågorna som står. Ta ett prioriterat område åt gången.
4. OBS. Lämna kolumnen om ansvarig person tom om den lämpligaste personen inte är på plats eller inte tillfrågats.

DAGS FÖR PAUS!

Ta nu en paus på 15 minuter.

Prioriterat område	Aktivitet <i>Vilka aktiviteter behövs för att utveckla området?</i>	Resurser <i>Vilka resurser har vi internt? Vilka resurser behöver vi få in? Tex. brandsläckare, finansiering eller annat.</i>	Stöd <i>Finns det externt stöd som kan hjälpa i processen? Tex. grannar, experter eller annat.</i>	Uppföljning <i>Hur frekvent följer vi upp den här frågan i gruppen?</i>	Ansvarig <i>Vem tar ansvar för att ta det här vidare?</i>
BRAND	Ta fram en rutin	Brandsläckare, personal, öronmärkta pengar	Hyresvärdens	En gång varannan månad	Fatima

Avslutningsrunda

Tid: 15 min

Nu har den här studiecirkeln kommit till sitt slut. Kanske kommer er grupp att fortsätta träffas i den här konstellationen men utan en processledd struktur. Oavsett är det viktigt att få till ett bra avslut där alla i gruppen kan dela med sig av sina tankar.

Gå ett varv i gruppen och låt alla deltagare svara på frågorna nedan.

- *Vad tar jag med mig från hela studiecirkeln?*
- *Vad är mitt nästa steg?*

Glöm inte att själv besvara frågorna.

När alla fått komma till tals tackar du så mycket för svaren och för deras deltagande i studiecirkeln.

Genom att genomföra en avslutningsrunda stänger ni kapitlet för studiecirkeln, men påpeka för gruppen att detta inte är slutet för säkerhetsarbetet – det är bara början! Kanske vill ni skapa ett säkerhetsråd? Eller boka in löpande uppföljningsmöten för att se till att säkerhetsarbetet är ett löpande och systematiskt arbete.

Utvärderingsfrågor

Detta behöver du: Stenciler med utvärderingsfrågor (stencil 5) och pennor

Det är alltid värdefullt att få en studiecirkel utvärderad utifrån deltagarnas upplevelser. Med hjälp av utvärderingen kan du som cirkelledare utvecklas och i framtiden göra ett ännu bättre jobb. Om ni har tid i slutet av träffen uppmanar vi dig att dela ut stenciler med utvärderingsfrågor som deltagarna får besvara på plats. Hinner ni inte med utvärderingen under träffen? Då går det lika bra att mejla ut frågorna eller skicka med deltagarna stenciler att svara på i lugn och ro, och sedan ge tillbaka till dig vid ett senare tillfälle. Du är också välkommen att skicka in feedbacken från deltagarna till Myndigheten för stöd till trossamfund, info@myndighetenst.se.

Be deltagarna att på egen hand besvara nedan frågor.

- *Har du lärt dig något nytt? Om ja, vad?*
- *Har du lärt dig något nytt om dig själv? Om ja, vad?*
- *Vilka känslor har du känt under studiecirkeln?*
- *Saknade du något? Om ja, vad?*
- *Detta har varit bra med studiecirkeln...*
- *Detta har varit mindre bra med studiecirkeln...*
- *Vill du lyfta något annat?*

Egna anteckningar

A series of horizontal dotted lines for taking notes.

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines spaced evenly down the page.

Lined paper template for writing.

Stenciler

Här finns stenciler som du använder som stöd för övningarna. Du kan kopiera dem direkt från det här häftet och ge till deltagarna.

Stencil 1: *Mina kunskaper i säkerhetsarbete*

I tabellen nedan ska deltagarna på egen hand uppskatta sina kunskaper genom att kryssa i alternativen och sedan jämföra två och två. Säkerhetsområdena som listas är tagna direkt ur MSB:s handbok *Så här kan ni arbeta med säkerhet*.

	Det här är nytt för mig	Det här kan jag redan	Det här behöver vi lära oss mer om
Brand			
Misstänkt beteende & fordon			
Väpnad attack			
Fordons-attack			
Spräng-attentat			
Hot			
Misstänkt försändelse			

Stencil 2: Kategorisera risker

Kategori:	Liten fara	Begränsad fara	Farligt	Kritiskt
Mycket sannolikt				
Sannolikt				
Osannolikt				
Mycket osannolikt				

Stencil 3:

Exempel - scenario

En man i trettioårsåldern med högerextrema idéer har under en längre period förberett sig på att utföra ett attentat på en religiös församlingslokal. Just den kvällen han valt för attentatet kommer det i flera lokaler högtidlighållas en stor religiös högtid. Han letar upp adressen till er församlingslokal på internet, klär sig i neutrala färger och sätter på sig en skottsäker väst och en rånarluva. Sedan sätter han sig i en bil och kör mot er församlingslokal med laddade vapen. När han kliver ur bilen sätter han en hjälm på huvudet.

På film från era övervakningskameror fångas han på väg in i byggnaden. På övervakningsfilmen syns gärningsmannen, med vapen i hand, testa att öppna diverse dörrar in till byggnaden tills han till slut lyckas ta sig in genom huvudentrén. Väl inne i lokalen smyger mannen fram med vapnet i båda händer, redo att sikta och avfyra.

Inne i lokalen sitter församlingsmedlemmar försjunkna i bön. Gärningsmannen går in genom svängdörrarna till salen och börjar avfyra skott mot församlingsmedlemmarna.

Reflektionsfrågor:

- ***Vilka omedelbara åtgärder behöver vidtas för att försäkra sig om tryggheten för de personer som är närvarande?***
- ***Vilka förebyggande insatser hade kunnat förhindra eller förmildra incidenten?***
- ***Vilka insatser behöver göras efter att incidenten inträffat?***

Stencil 4: Så här går vi vidare

Prioriterat område	Aktivitet <i>Vilka aktiviteter behövs för att utveckla området?</i>	Resurser <i>Vilka resurser har vi internt? Vilka resurser behöver vi få in? T.ex. brandsläckare, finansiering eller annat.</i>	Stöd <i>Finns det externt stöd som kan hjälpa i processen? T.ex. grannar, experter eller annat.</i>	Uppföljning <i>Hur frekvent följer vi upp den här frågan i gruppen?</i>	Ansvarig <i>Vem tar ansvar för att ta det här vidare?</i>

Stencil 5: *Utvärdering av studiecirkel*

Har du lärt dig något nytt? Om ja, vad?

.....
.....

Har du lärt dig något nytt om dig själv? Om ja, vad?

.....
.....

Vilka känslor har du känt under studiecirkeln?

.....
.....

Finns det något du tänkt på under studiecirkeln som du tidigare aldrig tänkt på? Om ja, vad?

.....
.....

Såknade du något? Om ja, vad?

.....
.....

Detta har varit bra med studiecirkeln

.....
.....

Detta har varit mindre bra med studiecirkeln

.....
.....

Övriga kommentarer

.....
.....

Myndigheten för
stöd till trossamfund